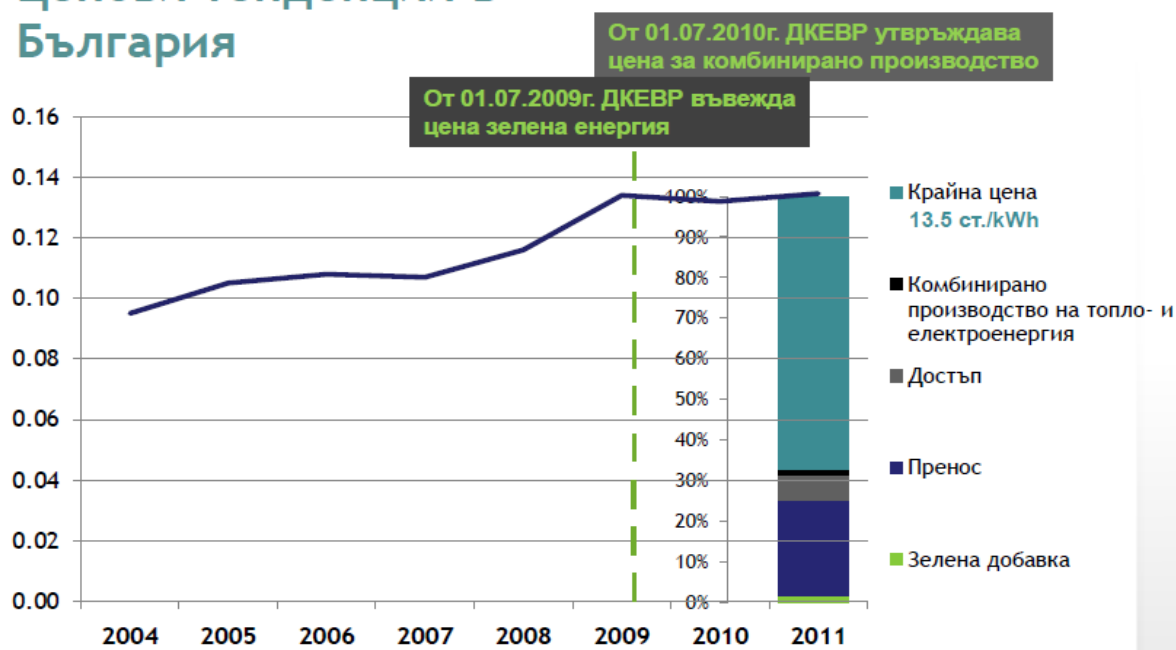

Зелено чудовище бърка в джоба на потребителите: дали?

Медийна записка

Цените на изчерпаемите енергийни източници растат в световен мащаб, като се очаква тази тенденция да продължи в обозримо бъдеще. Основни фактори за растежа на цените са: **първо**, че основните източници на енергия са **изчерпаеми** и има граница на количествата, които могат да бъдат добивани при съществуващите цени; **второ**, че **търсене** има и то **нараства** с растежа на нововъзникващите пазари; и **трето**, че добивът се пренася във **все-по-рискови зони и терени** (например страни в конфликт, като Ирак; или добивът на газ в Сибир при все по-сурови климатични условия). Ето защо Европа залага на производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), чиито цени далеч по-малко се влияят от световните цени на суровини (и не биха се повлияли от въвеждането на такси за въглеродни емисии), като стратегия за намаляване на цената на енергията в дългосрочен план. ВЕИ бяха подкрепени с множество субсидии и най-вече с преференциални изкупни цени, които започнаха да повишават сметките на потребителите. В условията на криза ВЕИ станаха лесна „плячка“ за политиците, които търсят виновници за повишаващите се цени и начини за намаляване на държавните разходи. България не прави изключение: преференциалните цени бяха намалени, а правилата за достъп до мрежата сериозно утежнени. Остава неясно, обаче до колко и дали единствено зелената добавка е виновна за покачването на цените на електроенергията за потребителите. И дали демонизирането на различни източници на енергия или участници на пазара не храни друго много по-страшно същество: лошото управление?

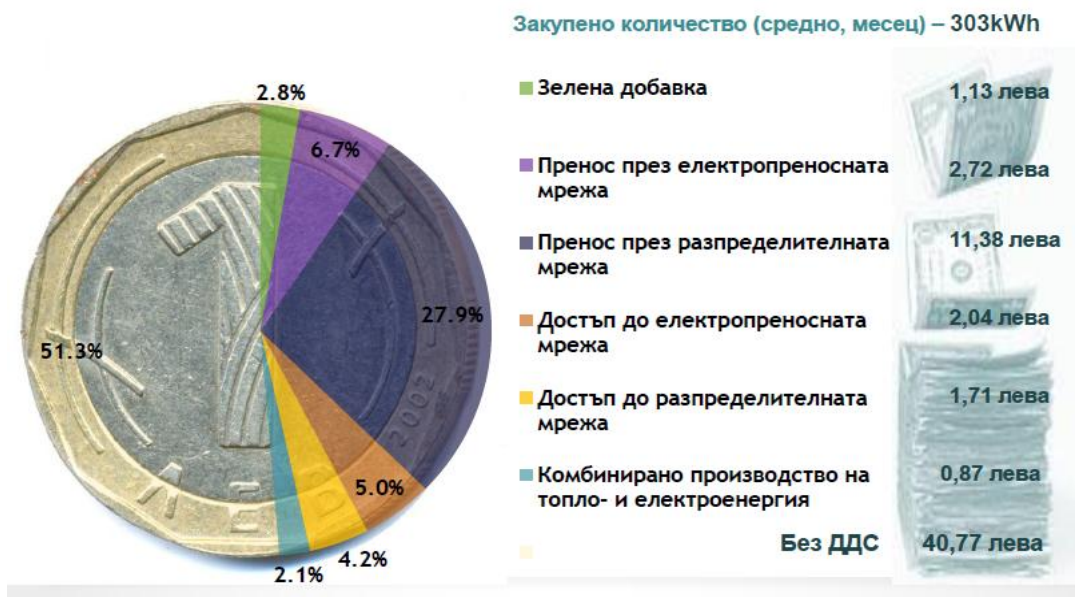
Ценови тенденции в България

Източник: Изчисления на Центъра за изследване на демокрацията по данни на Евростат, НСИ и ДКЕВР, 2012г.

В Европа цените на енергията за домакинствата са се покачили с 40% от 2000 г. насам. Скокът в цените на енергията е директно свързан с по-високите цени на изчерпаемите енергийни източници в световен мащаб: **цената на природния газ се е удвоила, на въглищата се е утроила, а петролът е с четири пъти по-скъп**. Най-големи са увеличенията в Чехия заради скок в цената на газа. Сметките в Полша пък са се увеличили заради експлозията в цените на въглищата.¹ Във Великобритания проблемът с плащането на сметки за отопление набира огромна скорост. Следователно, и в България тенденциите не са различни. Графиката (горе) илюстрира ценовите тенденции в България (т.е. поскъпването на тока в стотинки на киловатчас) от 2004 г. насам. Забелязва се продължително покачване на цените през целия период (и особено между 2007г. и 2008г.), като въвеждането на така наречената „зелена добавка“ става едва по-късно през юли 2009г. (а за ко-генерация на следващата година). Съпоставяйки ценовите тенденции в България с тези в световен мащаб се вижда, че цената на петрола е основната причина за поскъпването на енергията (а цената на газа за България също е обвързана с цената на петрола).

Как се образуват сметките за електроенергия:

Източник: Изчисления на Центъра за изследване на демокрацията по данни на Евростат, НСИ и ДКЕВР, 2012г.

За 2010г. средното потребление на електричество на едно домакинство в България е било около 303 киловатчаса на месец.² Цената на тока без ДДС за тези 303 киловатчаса е била 40лв. и 77ст. От тях, за „зелена“ енергия са похарчени средно 1лв. и 13ст., а за ко-генерация 87ст. Почти 40% от сметките за електроенергия са всъщност разходи за пренос и достъп до електропреносната и разпределителната мрежа, а малко над половината от сметката се формира от реално потребеното количество електроенергия, което включва обаче също печалбата на предприятията и евентуалните разхищения по лошо управление. Например, няма начин 2 млрд лв изразходвани по проектите Цанков камък и Белене да се изпарят и да не влязат в сметките, освен ако не бъдат поети от щедрия данъкоплатец. Така твърдението, че енергията от вятър и слънце е едисктвената причина за покачване на сметките за ток, остава обвито в мистика. Докато точно тези енергийни източници се използват за параван от политици и общественици, някак удобно се пропускат фактите, че **цените на конвенционалните енергийни източници се покачват**, а в България зелената енергия е все още предимно от вода. Интересен е и подходът за борба със зеленото енергийно чудовище – вместо да се премахнат стимулите за неговия растеж – да се намалят драстично преференциалните цени, както направиха всички европейски правителства, се поставят допълнителни административни бариери за достъп до мрежата (джоба на потребителя). Бариери, които създават допълнителни рискове от корупция.

¹ По данни на Enerdata, 2012г.

² Изчисленията са на Центъра за изследване на демокрацията по данни на НСИ за осреднено потребление за цялата година.